

BISERIC'A SI SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretulu abonamentulu :	Pretulu insertiunilor :	Correspondintiele se se adreseze Redactiunei dela „BISERIC'A SI SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, era banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contieniu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ —		
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Biserica si spiritulu timpului.

Celu ce cunoşce istori'a omenimei, si-a formatu de siguru convictiunea, că facare epoca din trecutul acesteia si-are scaderile sale. In facare epoca intempinamu vederi sinistre, pareri gresite si prejudetie, cari se trambitia in lume sub numele de *spiritulu timpului*. Ele petrundu cu mare repediune mai in tote clasele societatii, ér omenimea le urméza fara a prevedé prapasti'a, in carea o conducu.

Faptulu acest'a se manifestéza că unu firu negru in tota istori'a. Elu subminéza inse progresulu, si cá unu verme neadormitu róde la fericirea omenimei.

Spre orientare amintimu aci impregiurarea, cá mass'a cea mare a omenimei a zacutu in lantiurile robiei si nesciintiei pana mai in dilele nostre chiar si in Europ'a culta, ér la noi in tiéra pana mai ieri alaltaieri se dicea, cá omulu incepu la baronu.

Aceste rele, a caroru consecintie le a semtitu, si le va mai semti inca multu timpu omenimea, nu sunt altu-ceva, decât eflussulu vederiloru sinistre ale timpuriloru trecute, in urmare fetulu acelei fantóme, ce se poreclesce cu numele de „spiritulu timpului.“

Ca unu lucru curiosu ni se infacisiéza in istoria impregiurarea, cá de sub presiunea acestui defectu, ce a incatusiatu atât'a timpu omenimea, nu s'au potutu emancipá nici chiar spirite mari, barbati, cari au datu directiune istoriei omenimei.

Unu Aristotele d. e. a pusu in sistema legile cugetării. Prin opulu acest'a alu seu a meritatu si merita cea mai mare recunoscintia din partea omenimei. Acestu spiritulu mare inse, carele a invetiatu lumea a cugetá, lu-vedemu pe de alta parte, cá sub presiunea prejudetieloru timpului, in care traiesce, si-atrage asupra-si prin

o doctrina falsa despre omu blestemulu posteritatiei. Elu este fundatoriulu teoriei sclaviei, acea teoria nefasta, carea a tienutu lumea in lantiuri pana mai in dilele nostre.

Seclulu nostru se numesce „seclulu luminei si civilisatiunei.“ Nu-i disputamu acestu nume. Constatamu inse faptululu, cá póteca nici odata nu s'a facutu atât'a abusu, si nu s'a atentatu atât de multu cu numele luminei si alu sciintiei la fericirea omenimei ca chiar astadi. Are fara indoie la multe párti bune seclulu nostru, lumea a inaintatu cu pasi repedi, a facutu o multime de inventiuni; ~~pe de alta parte nu va poté negá nimenea,~~ are si o multime de párti, a caroru consecintie potu se fia fórte funeste.

De câtva timpu audimu de esemplu continuu voci, cari pretindu scóla fara confessiune, ceea ce adesea insémna scóla fara religiune. Aceste voci si-vedu totu mai multu realisanduli-se dorinti'a, ér omenimea este condemnata a suportá consecintiele.

Idolulu acestei scóle si alu ómeniloru crescuti intrens'a este comoditatea, traiulu bunu, lips'a de sacrificiu pentru binele comunu, si chiar pentru alu seu, lips'a de ori ce ilusiune si ideia mai nobila, de bunulu semtiu si de orice farmecu de viétia, si altele multe, pe cari nu tienemu de oportunu a le numí aci.

Acestea sunt totu atâtea vederi multu laudate ale timpului nostru.

Ei bine! dar care este in faci'a acestor situatiuni positiunea bisericeii lui Christos!

Nesmintitu, dicu unii, biserica trebuie se-se supuna, si se-se acomodeze in tote ale sale spiritului luminatu alu seclului, reformandu-si institutiunile ei conform acestuia.

Acésta parere se vede a fi placuta, si astfel unii carturari voiescu a face intrebuintiare de dens'a, mai cu séma, cá ea i-face a trece de

ómeni liberali, si este unu bunu medilocu de a se poté face cineva popularu. De acesti ómeni se vede, cà sunt din nenorocire si in biseric'a nóstra.

Altcum nu ne potemu esplicá cele ce audimu, cà se vorbescu, si chiar s'au scrisu pe acésta córda mai deunadi.

Impregiurarea, de care vorbimu ne a condusu la conclusiunea, cà in sinulu bisericeii nóstre a intratu, séu se încérca a intrá doctrine contrarie spiritului acelei bisericeii, carea in timpurile de trista memoria erá singurulu asilu alu romanului. Se nu uitámu inse, cà o astfeliu de tienuta a fost politic'a de viétia a religiunilor pagane. Aceste religiuni se supuneau la tóte spre a poté obtiené favorulu celoru puternici.

Nu acést'a este inse spiritulu religiunei lui Christos.

Dar se ne esplicámu. Cand a venitu Salvatoriulu lumei pre pamentu inca erá unu spiritu alu timpului. Vederile acestui timpu erau, dupa cele ce cetimu in evangelia, mintiun'a, vitiulu, fariseismulu si coruptiunea. Chiar contra acestor'a a venitu inse Christos in lume, a invetiatu, a suferitu, si s'a sacrificatu pe Sene Insusi.

Acésta sórte o a intempinatú si urmatorii sei. Ei inca au devenitu cu totii martiri prejudetieloru timpului. Au suferitu inse cu totii ocar'a, chinurile si mórtea cu barbatia, pentruca sciau, cà nu sunt chiamati a se conduce de prejudetiele lumii, ei au o missiune subluma, aceea: de a sfarmá prejudetiele si ideile cele gresite ale lumii, si astfeliu a conduce ei omenimea pe calea luminei si a adeverului.

Acést'a a fost in toti timpii ideia conduce-tória in biserica, acést'a a fost profesiunea de credintia a tuturoru barbatiloru, cari prin activitatea si viétia lorú si-au eluptatu renume in biserica. Totu acést'a trebue se fia si astadi tient'a, dupa care trebue se lupte biseric'a nóstra, daca nu voiesce a renegá principiile eterne si nestramutavere ale Salvatoriului lumii.

In urmare este pré naturalu, cà biseric'a numai atunci va poté fi, si se va poté sustiené la inaltimea missiunei indigitata de Fundatoriulu ei, cand va tiené contu de tóte cele ce se petrecu, — nu inse că se li-se supuna orbesce, si se-se lase a fi condusa de orice ideia se ivesce; ei se le supuna pre tóte unei critice severe, cu scopu, cà se póta combate reulu, si promová binele, lucrandu totdeuna dupa principiile ei eterne si salvatória.

Numai astfeliu si-va poté sustiené biseric'a totdeuna rol'a, ce-i compete, de a luminá si conduce omenimea.

Am disu in rondulu trecutú. cà astadi a scadiutu si scade pe di ce merge pietatea si stim'a de cele sante din poporulu nostru. Faptulu acest'a este fara indoiéla o aparinti'a fórté trista, si carea trebue se ne inspire la toti cele mai mari ingrigiri. De acestu reu nu vomu poté se ne emancipámu inse nici decát pana atunci, pana cand nici intre cei cu cartea in mana nu va domní acelu spiritu singuru conducetoriu propagatu de Fundatoriulu bisericeii si de urmatorii sei.

Adeverat'a cale, care ne póte scapá pre noi si poporulu nostru este si póte fi numai o observare stricta a dispositiuniloru bisericeii nóstre. Numai tienendu la ele va poté fi activitatea nóstra productiva, si va pote progresá poporulu.

Biografia Metropolitulu Siaguna.

Biografiile barbatiloru celoru mari in fapte, a fostu in toti timpii si la tóte popórele, unu factoru insemnatu la cultivarea si civilisarea omenimei.

Prin asemenea biografii faptele cele mari si virtutile barbatiloru insemnati, s'au transpusu posteritatii cá modelu de viétia si de imitatiune.

De aici purcediendu tóte natiunile culte au scrisu in carti si opuri biografiile barbatiloru celoru insemnati, si acést'a atát din recunoscintia catra memori'a lorú, cât si din motivu, cá faptele si virtutile lorú se le transpuna viitorimei ca totu atâtea esemple de imitatiune.

Biseric'a si natiunea nóstra inca se lauda cu unii barbati mari, intre cari stralucesce numele nemuritoriulu Metropolitulu Siaguna adormitu in Domnulu la anulu 1873.

Dorindu Sinodulu archidiecesei Transilvane a-si aretá si in modulu acest'a recunoscintia sa catra Archiereulu, carele a regeneratu archidiece-s'a, a dispusu compunerea si edarea biografiei fericitului, si totdeodata a premiatu acea scriere de insemnatate.

Scrierea acésta s'a terminatu si s'a tiparitu in anulu acest'a, facendu unu opu insemnatu pentru biseric'a si natiunea nóstra, sub numirea: „*Archiepiscopulu si Metropolitulu Andreiu Baron de Siaguna*“, de Nicolau Popea, Archimandritu si Vicariu Archiepiscopescu. Cu placere revenimu de nou si anunciámu onorat. publicu aparerea opului acestui'a scrisu cu multa cunoscintia de parintele Archimandritu Popea, si lu-recomendámu tuturoru inteligintiloru nostri.

Opulu se afla de vendiare in tipografi'a archidiececana din Sibiu cu 2 fl. 50 cr., dar la dispusetiunea Pré Santiei Sale, parint. Episcopu

alu Aradului opulu se pôte procurá si prin tipografi'a nóstra din Aradu, unde chiar si de presinte se afla esemplare de vendutu.

Opulu are 355 pagine, si contine: portretulu fericitului Metropolitu Siaguna, starea lucrurilor la venirea Metropolitului Siaguna in Transilvania, viéti'a lui inainte si dupa venirea in Transilvania, faptele si meritele lui pe terenulu bisericescu, politicu-nationalu, scolasticu si literariu, stim'a si veneratiunea lui, si in fine unu apendice.

Atragemu deci atentiunea onoratului publicu asupra acestui opu in acea conviclinie, cà prin acést'a ne implinimu o detorintia facia de fericitul Metropolitu, cât si facia de toti aceei'a, cari voiescu a cunósce viéti'a lui.

Societatea de cultura Macedo-Romana.

Sub titlulu acest'a s'a infiintiatu in Bucuresci o societate pentru propagarea culturai intre Macedo-romani. Éta aci apelulu comitetului adresatu catra diarie si statutele :

„Domnule directoru ! Avemu onóre d'a ve comunicá aci anexatu, statutele „Societáti de cultura Macedo-romana“, care s'a constituitu si a inceputu a functioná. Regandu-ve, domnule directoru, cà se binevoiti a dá acestoru statute cea mai intinsa publicitate prin stimabilulu d.-v. organu, subsemnatii ne credemu autorisati a declará cà Societatea pune interesele ei sub patronagiulu nefalibilu alu pressei nationale, acestu medilocu sublimu de cultura alu maretiei nóstre epoce.

Noi nu ne indoimu unu singuru minutu despre triumfulu causei ce sustienemu, de indata ce press'a, prin urmare si poterniculu d.-v. organu de publicitate, ne va acordá concursulu seu preciosu. Si care este óre cestiunea nationala, pe care press'a n'a sustienuta-o si n'a triumfatu ? Au dóra unirea, instructiunea publica gratuita, inproprietarierea clacasiloru, secularisarea averiloru monastiresci, cotropite de calugarii streini ; regimulu constitutionalu, independintia tieriei si altele, nu sunt pe atátea triumfuri reportate de natiune cu concursulu inainte mergatoriu alu pressei romane ?

Catra pressa dar' facemu antaiulu nostru apelu, cà se destepte si se atraga bagarea de séma a natiunei asupra romanescii si plinei de viitoriu Asociatiuni ce s'a infiintiatu, spre a scapá din ghiarele ignorantiei si ale perirei, doue milióne de frati a i nostri de preste Dunare, ce cu lacrimi implóra ajutoriulu „Romaniei libere“, nu spre alt'a, ci spre facere de biserici, scóle si tiparirea de cárti, in sfant'a si armoniós'a nóstra limba. Astfelu au se póta si ei a se bucurá, celu putienu, de astadi inainte, de dreptulu, pe care Creatorulu l'a acordatu tuturoru popóreloru, dreptulu de a invetiá datoriile si prerogativele omului, dreptulu, in fine, de a comunicá cu semenii sei in limb'a natala, care pentru toti romanii cis-Danubieni, cá si pentru trans-Danubiani, trebuie se fia, se cere se fia romanésca si numai romanésca. Au dóra, nu traimu noi, in secolulu alu XIX-lea, secolulu desteptárii notionalitátiloru ?

Redicati dar, voi organe romanesci, vocea vóstra autorisata si ascultata ; redicati-o si nu puneti pén'a josu, pana ce in fiacare comuna romanésca de preste Dunare nu se va infiintia o scóla si o biserica romanésca. Si fiti bine incredintiati, cà in curendu, cele doue milióne romani de acolo nu voru mai rosi in faci'a unui bulgaru, a unui grecu, a unui serbu séu turcu ; si voru avé si ei o biserica, o scóla, o limba romanésca ; dupa cum bulgarulu, serbulu, greculu si turculu cu care impreuna vietuiescu fratii nostri de secolu, au scólele lor, templele lor, cártile lor, fara cà nimene se i-persecute pentru exercitiulu acestui dreptu fórté naturalu, dupa cum, de secolu suntu persecutati si sícanati prin tóte modurile Romanii din peninsul'a balcanica.

Acestu resultatu Domnedieescu dobandindu-se se va datori in mare parte si concursulu d.-vóstre domnule directoru.

Multiamindu-ve de mai inainte in numele intregulu consiliu alu societáti, ve rugámu domnule directoru, se binevoiti a primí asigurárele nóstre cele mai calduróse de stima si inalta consideratiune.

G. Chitiu, G. Goga, V. A. Urechie, G. Missailu.

Nota : Veri ce incassari de bani au a se face numai de catra cassieriulu societáti d-nu Cotodi in modurile si locurile ce se voru indicá prin publicitate. — Veri ce colecte de persóne straine societatei séu fara permissiunea espressa a societáti, voru fi urmarite conform legii.

Statutele

societáti de cultura Macedo-Romane.

Art. I. Societatea de cultura Macedo-romana are de scopu :

- a) A respandi prin scoli, incependu dela cele primare, in limb'a romana, invetiatur'a intre locuitorii Romani de preste Dunare si de preste Balcani ;
- b) A starui pentru bun'a stare a bisericiloru comunitátiloru romanesci, de a drépt'a a Dunarei si de preste Balcani ;
- c) A priveghia mersulu scóleloru essistente in aceeasi parte si a lucrá la imbunatatirea loru sporitóre ;
- d) A le dotá cu cárti, bibliotece, aparate. A intreprinde insasi si a indemná editarea de cárti pentru Romanii din acele párti.

Art. II. Societ. de cultura Macedo-romana va poté primí legaturi si donatiuni, ce i-se voru face de binevoitorii Romaniloru transdanubiani.

Art. III. Societ. de cultura Macedo-romana va fi datóre a veghia si a starui, pentru cá ori ce donatiune séu legatu, chiaru anteriormente facute constituirii societáti, se nu se distraza de la destinatia lor, ei sè-se aduca intoemai la indeplinire, dupa vointia testatoriloru si donatoriloru.

Art. IV. Societ. de cultura Macedo-romana se va silí a aduce buna invoire intre diversele natiuni conlocuitoare, intre Romanii de preste Dunare si Balcani, facendu-le prin presa si prin missiuni si cu ori ce mijlóce a intielege, cà salvarea comuna este asigurata numai de la infratirea sincera, ér' nu dela persecutarea reciproca, nici prin tendintie fatale de desnacionalisare mutuala.

Art. V. Fia-cine póte deveni membru societáti de cultura Macedo-romana, facendu cerere pentru acést'a comitetulu societatei.

Art. VI. Fia-care membru este obligatu la o cotizatiune de 40 lei pe anu, platiti dupa vointia, séu inainte séu anticipativu pre trimestru.

Art. VII. Persón'a care donéza societátiei fonduri mai mari de cât 1000 (o mie) lei noi, se declara membru fundatoru alu societátiei

Art. VIII. Administratiunea societ. in vedere cu scopurile sale, este incredintiata unui consiliu compusu din 35 membri alesi dintre membrii societátiei, pe unu periodu de 3 ani.

Art. IX. Alegerea consiliului se face la fiacare trei ani in diu'a de 15 Octombre, cu ori câtii membrii voru fi presenti, dupa prealabil'a convocare publicata celu putinu prin trei jurnale romane.

Art. X. Consiliulu alesu numesce imediatu din sinulu seu, indata dupa constituirea s'a, unu comitetu compusu din trei membrii, pentru conducerea aface-rilor societátiei.

Durat'a functionarei membriloru din acestu comitetu este legata cu acea a insusi consiliului.

Art. XI. Unu regulamentu elaboratu de consiliu va determiná atributiunile consiliului si ale comitetului.

Art. XII. Consiliulu va tiené siedintia de câte ori va fi invitatu de comitetu, éra la 10 Octobre si 10 Maiu se va aduná in siedintia fara nici o convocare speciale, spre a se ocupá de lucrarile societátiei si a cercetá despre mersulu acestoru lucrári, sub conducerea comitetului dirigentu.

Art. XIII. Comitetulu se aduna de câte ori trebuinti'a cere, dar' negresitu odata pe luna la 30 a fia carei lune.

Art. XIV. La 15 Octobre a fiacarui anu se va tiené o adunare generala a tuturor membriloru societátiei, anuntiendu-se acést'a si prin foile romane.

Acécta adunare asculta darea de séma a consiliului si alege (la fiacare trei ani) pre membrii lui, ori si in fiacare anu inlocuesce pre cei, cari din unu motivu plausibile au lipsitu de la indatorire.

Art. XV. Consiliulu póte convocá adunári generale si la alte date, dupa trebuintiele societátiei.

Art. XVI. Fondurile societ. se constituie din:

- a) Cotisarea membriloru.
- b) Subventiuni, legaturi, donatiuni.

Art. XVII. Consiliulu ficséza budgetele fiacarui anu dupa care comitetulu se conduce la lucrarile sale.

Consiliulu primesce dela comitetu dare de séma anuale de modulu intrebuintiarei fonduriloru si la rendulu seu o dá si in cunoscenti'a adunarei generale de la 15 Octobre.

Art. XVIII. Presiedintele consiliului este si presiedintele adunárei generale a societ. Acést'a inse alege la fiacare sessiune a sa mai multi vice-presiedinti si secretari.

Art. XIX. Pentru prim'a data alegerea membriloru consiliului societátiei si ai comitetului dirigentu se va face cu derogare de la datele ficsate la articolii de mai susu din acestu statut. Asemenea si dat'a primei adunári generale o va ficsá Consiliulu societátiei.

Art. XX. Statutele de facia, supuse de consiliu aprobárei Guvernului Romanu, nu se potu modificá de cât de adunarea generala si numai asupra unei cereri a Consiliului, intemeiata pre esperienti'a de 3 ani de functionare.

De unde putem acceptá vindecare ?

(Continuare si fine.)

Din cele espuse se vede lamuritu cá numai acelu poporu póte inaintá pre adeverat'a cale a progresului, care dispune atátu de mijlóce materiale cu cari póte cascigá sciinti'a, cátu si spirituale pentru cá se o latiesca. Deórece noi n'amú dispusu in mesur'a receruta de mijlóce materiale suficiente si nu dispunemu nici chiar astadi, o parte din Romani a mersu spre a se adapá la isvorulu nesecatu alu sciintieloru prin tieri streine, éra alta parte nea vendu materialu s'a pierdutu in nesciintia. Câte talente bá chiar genii romane nu s'au nimicitu din acésta lipsa, câte diamante pretióse nu au remasu ingropate in nesipu si calatorii au trecut pre langa ele fara se le fia aflatu !

Si tóte acestea pentruce? Pentruca nu amú fostu fericiti a ridicá insine pentru noi si ai nostri altare Minervei, ci ne amú adapostitu numai in cele streine si astufelu ne amú trezitu adorandu idolii streiniloru.

Este in natur'a nóstra si din nefericire ni-s'a prefacutu in sange, cá noi se ne interesámu si insulfetimu de orice numai de prosperarea si bunastarea invetiamentului ba, si acésta provine de acolo cá nu amú invetiatu a-i cunósce folosulu.

Ni place se audimu de orice numai de scóla nu, ne entusiasamámu de orice numai de educatiune nu, si nu ni aducemu aminte cá numai si singura scól'a este care ne face fericiti.

„Dá-mi scól'a si ti-voiu reformá lumea intréga“ esclama unu distinsu scriitoriu romanu si cu totu dreptulu, cáci scól'a este léganulu fericirei ori-carui poporu, si poporulu care are scóla are venitoriu.

Inse numai aceea scóla póte se si-ajunga scopulu ei sublimu, care este basata pre legile morale ale religiunei, care lucra si este in strensa legatura cu biseric'a. — Cand aceste doue lucra in armonia suntu asemenea unei catene de auru ce léga intréga societatea. Numai prin biseric'a si prin scóla póte omulu se-si cunósca chiamarea si destinatiunea lui in lume, numai cu ajutoriulu acestoru done se póte elu apropiá si cunósce pre Creatorulu seu.

In scóla invétia omulu a se inspirá de totu ce este maretiu, nobilu, demnu si sublimn, in ea incepemu a cunósce referintiele intre noi insine si intre noi si Dumnedieu; éra in biseric'a invetiámú a cunósce acele principie eterne si nestramutabile ale religiunei — cá si celu ce ni le-a revelatu — cari ne conducu la fericire in decursulu vietiei si la fericirea eterna dupa móрте. —

Biseric'a este mam'a comuna care inbracisíéza cu caldura si iubire pre fii sei sinceri, adeverati, éra scól'a este fic'a ei si a dóu'a dupa biseric'a, missiunea celei din urma este a pregati pre omu pentru a-lu introduce in sinulu bisericéi, éra missiunea celeialalte este a introduce pre cei din sinulu ei in ceriu, in sinulu Tatalui.

Fericitu poporulu care scie pastrá cu scumpetate aceste dóue odóre sante, fericiti cei ce se sacrificá pentru esistinti'a loru. — Strebunii nostri in mijloculu persecutariloru afláu adapostu securu in biseric'a si mangaiere in religiune, religiunea si pur'a conservare a ei au fostu idealulu loru si acestu nimbu, care Romanulu in butulu octroarei si respingerei lui dela cultura precum canta Eremitulu Carpatiloru nu l'au pierdut

niciodată, a contribuit foarte mult la redescoperirea lui din agoniile seculare.

Fără religione omul se afundă în valorile negre ale disperării, și pierde numele de om și devine în toate ale sale ființă cea mai neajutată.

Precum corpul are lipsa de aer că se poate substa, chiar așa are și un popor lipsa de religione și când un popor, fie oricât de puternic, stagnează în religione și în principiile ei, el însuși și sapa mormentul.

Cântându-ne asupra noastră observăm, că până când stăruim să luptăm pentru susținerea religiei că se și conserveze printre limbă și viața lor, până atunci noi mai că o desconsiderăm — și de acești sunt foarte mulți —; până când ei țin foarte mult la unitatea și puritatea ei, până atunci noi o desbinăm și facem dintr-o parte un articol de negociu; — de aici starea noastră cea deplorabilă, de aici neinteresarea poporului pentru biserică și școală.

Poporul — în necunoașterea sa — ridică cu sacrificii și sume considerabile ospetării de model, era când e vorba de repararea școlii și bisericii striga: *n'avem cu ce se mai facem și de acestea.* „O tempora, o mores!“ —

Toată ar merge cum ar merge, toată ar fi bună numai se nu fie școlă și invetiată, școlă și invetiată sunt sarcinile cele mai mari pentru el.

În timp ce și în cel mai neînsemnat sat ospetării apare cași un castel, până atunci școlă și nu există de loc și aproape de ruina. Biserică e construită din lemn dur, ospetării din piatră cioplită așa cât te umple o durere de inimă vedându-ți atât de desconsiderare pentru casa lui Dumnezeu. Până când această stare tristă, până când această desconsiderare! ? —

Romanul și da denariul său cel din urmă — fie de voie de nevoie — pentru alți angajați și pentru cele ce i-sunt spre stricătura, era când vine rândul să se solvească invetiatului și protestează de a-i solvi și i-solvesce cași când i-ar da de pomă. Înaintea poporului acești trei de invetiată adevărată, care nu îl constrângă și trimite copii la școală, care servește pentru o sumă mai moderată și mai pre sus de toate care petrece zile și nopți întregi cu el pre bancile jidanului fără suflet. Și toate acestea de unde sunt? Din recelă manifestată către biserică și școală și această recelă și din necunoașterea și din desconsiderarea religiei.

Se facem pre bietul popor a iubi biserică și școlă, se luăm și indemnăm a pretui religione, și pestilență ce grasă atât de cumplită în societate va fi delaturată, miseria va fi curmă, morbul de care suferim va încetă și rană noastră va fi vindecată.

Ioane M. Evutianu
teologu.

Diverse.

† **Necrologu.** *Elis'a Regescu*, recte *Regepu* — ună din cele mai virtuose fete, sora și amica; florea mai grăcioasă din cununa junelor, membra inspirată și petrunsa de scopul „Reuniunii damelor rom. din Timișoara“ — după ce a decorat pământul numai 23 primăveri s'a stins că o stea Vineri în 16/28 noiembrie a. c. înmormântându-se Dumineca, sub aden-

cile regrete și doioșe plângeri a acelor, cari o iubira cu inimă și suflet sincer, și cari voru pastră suvenirea ei că o reliquia sântă. — Odihnă în pace corpul acestei floare, era sufletul ei fie asediat în locașurile luminoase ale cerului! —

Emil'a Lungu.

* **Cea d'antain trasura în Muntenegru.** — „Glas Crnagora“, organul oficios al Principelui Nichita, anunță că la 13 ale curentei a sosit în Cetinie cea d'antain trasura și care aparține Printului. — De când există lumea — dice numitul diariu — nu s'a vedut încă în Muntenegru o trasura.

O mare multime de lume se adună, pentru a privi această minune pe patru roțe.

Intregul teritoriu muntenegru fiind foarte muntos, comunicația nu consistă, de cât numai în poteci și drumuri foarte înguste, pe cari d'abiă un potec trece. Trăsura în cestie, care este un dar al Imperatorului Austriei, nu va potec fi întrebuintată de cât numai pe vre-o două străde în Cetinie și pe distanțe foarte scurte în giurul acestui oraș.

„Glas Crnagora“ vede în această trasura pe reprezentantul unei mari revoluții, care se va realiza în Muntenegru pe calea pacifică. „Resb.“

* **O femeie de 130 de ani.** În Atena a murit dămile trecute o femeie în etate de 130 de ani. Ea s'a născut în anul 1749. Diarele ne spun, că ea a fost sanatoasă până în momentele din urmă ale vieții. Ea vedea bine și avea mai toți dinții.

* **Ruinele unor cetăți vechi.** În America de câtva timp au descoperit atenția lumii nise descoperiri foarte interesante în partea de sud-vest a statelor Unite. În New-Mexico, Arizona, Utah, Colorado s'au descoperit ramășii de zidiri, ba putem dice ruinele unor cetăți, provenind de sigur dela străvechii locuitori ai acestor ținuturi. Zidurile sunt de piatră și colosale de mari, asieșate prin locuri greu de petrunsu. S'au găsit și instrumente, dar ciudat, lipsesc cu totul casele locuitorilor, căroră li s'a dat numele „Locuitorii Stăncilor“, Cliff-dwellers. Poate că acești locuitori adorau focul și ardeau pe morți. Unele din aceste zidiri au o lungime de 500 picioare și sunt împartite în mai multe odăi. Mai însemnată este numită „Casa del Eco“, asieșată într-o peșteră vastă. În alte locuri se vedu case lipite de pereți.

* **Lupta cu un urs.** Locuitorii comunei române Aciuva din cercul Halmagiu, comitatul Arad, de mai mult timp au fost conturbati de un urs. Patru locuitori de acolo au decis să caute ursul și se-l impuse. Lu și gasira, și unul și descarcă pușca spre el. Ursul infuriat sari spre ei, și trânti la pământ trei inși. Pericolul era mare, și abiă se mai puteră speră scaparea lor. Atunci al patrulea impuscă și rani ursul. Acestă sari în picioare, și cei trei astfel se eliberă. Și atunci încep o luptă nouă, dar de astă dată mai aventuroasă, căci toți patru luptă în contra ursului. În urmă acestă cadu mortu. Era cam de 7—8 maji. „Fam.“

* **O rapire extraordinară.** La Munich nu se vorbește de câtva zile, spun diarele străine, de cât de o rapire care s'a făcut în condiții extraordinare.

În ziua de 18 (6) noiembrie, diuă media mare o trasura se opri înaintea unei case de bună aparență din strada Cornelius: patru domni bine îmbrăcați esira din trasura, patru erau în casa cu ajuto-

toriulu unei chei si dupa câtev'a minute, reaparura ducendu o forma umana invalita intr'o prostire si care se sbatea din tôte puterile sale spre a scapâ din ghiarele rapitorilor sei. Dupa câtev'a secunde trasur'a plecâ in galopu mare ducendu pe cei patru domni si pre misterios'a loru prada.

Person'a rapita erâ unu betranu de 75 ani, bolnavu si gat'a se-si dee sufletulu. Elu trebuia se-se casatorésca, chiaru in acea séra cu o tenera féta sermana.

Logodniculu se aflâ in patu, asteptandu pe logodnic'a lui si pe nuntasii, cand rapitorii — mostenitorii fôrte probabili — au patrunsu cu o cutezare de necreditu pana la densulu si spre a nu pierde timpulu au invalidu numai in prostire si au ridicatu pre victim'a loru.

Cercetârile cele mai active n'au descoperitu inca ce s'au facutu trasur'a.

„Viit.“

*** Imperatés'a Eugeni'a la Paris.** — Ex-imperatés'a Eugeni'a avendu se tréca prin Franci'a in Spani'a, cá se-si védia pe bolnav'a sa muma, intempinâ din partea presiedintelui Grevy cea mai mare politetia putintios'a. Capeteni'a republicei franceze nu numai cá nu i-a facutu deficultâti, dar i-a si inlesnitu si asiguratu drumulu. Vremea cea urita si nesosirea la timpu a telegramei de asteptare, i interdiasc caletori'a. Cand se cobori din trenu, nu o asteptau la gara de cât ómeni de aj sei. Dar in aceeasi séra inca se respandi prin totu Parisulu vestea, cá a sositu si cá a trasu la otelulu ducelui de Mouchy, pe boulevardulu Courcele. In diu'a viitóre boulevardulu si-luâ infatisiare, cum nu are de obicei. Prin tôte pârtile lui furnicau ómeni de ai politiei uniformati si imbracati in haine civile. Birjele si echipagele ce se imbuldiau pe drumu, impartiasu localitatiei de ordinariu tacuta, miscare si viétia.

Portariulu otelului Mouchy avea multu de lucru. Clopotulu erâ trasu necontentitu. La intrebarea daca nu se afla in launtru imperatés'a, respunde antaiu: „N'am vediutu pe nimeni“. Mai apoi respunde cá a plecatu diminétia. Imperatés'a petrecu inse atât nóptea cât si diu'a viitóre in otelu si nu primi in visita decât pe principele Napoleon si pe regin'a Isabel'a. Sér'a o intovarasira la gar'a de Orleans mai multi pretini credintiosi. Cupeulu in care intrâ nu erâ luminatu de cât de o lampa trasa de jumetate, cá se nu fie zarita de afara. Cu tôte acestea unii functionari betrani o recunoseura. Dar fiindcâ intrarea in gara erâ oprita, nu se facu nici o strensura de poporu, nici o demonstratie.

Cei ce au vediut'o, spunu, cá imperatés'a Eugeni'a este inca o femee sdravana, frumósá, dar de o paliditate isbitóre, care se maresce inca prin hainele sale negre. Purtarea ei este inca mereu usióra si mersulu siguru. Fiindca famili'a Mouchy nu erâ acasa bucatele i-sau adusu dintr'unu birtu apropiatu; dar ea le-a lasatu pe tôte aprópe neatinsé.

Cand o visitâ regin'a Isabel'a, Eugeni'a i-cadiu dupa gâtu si incepù se planga.

Principele Gerôme i-cerù scuse, fiindcâ, din caus'a grabirei, nu i-putù aduce pe ambii sei copii.

— Daca me voiu întórce prin Franci'a, dise ea, me voiu bucurâ se i-vedu.

Convorbirea cu principele Gerôme o turburase atât de multu, încât cadiu in rugatiuni inaintea portretului fiului ei, in care situatiune o surprinse princes'a Mathild'a.

„Viit.“

*** Abusuri la asentâri.** In siedinti'a dietei unguresci din 27 noemvre se vorbi pe facia despre mari abusuri ce se facu la asentâri, aretandu-se cá la astfelu de ocasiuni se face unu adeveratu trafic cu viétia si sangele de omu. Insusi ministrulu recunoscu, cá la asentâri se facu mari abusuri. si cá elu încerca tôte medilócele, cá se le impedece dar este fôrte greu, pentruca vinovatii se sciu feri fôrte bine.

*** Batai'a in scóla.** — La o scóla primara s'a intemplatu, cá unu institutoru scosu din rabdare se dea o palma unui elevu din clas'a sa. Revisorulu fôrte zelosu in cercetarea unoru asemenea casuri vine indata la aceea scóla se cerceteze faptulu. Pe cand erâ ocupatu cu cercetarea acestei calcaru a regulamentului scolaru, elevii unei alte clase invecinate cu camer'a, unde erâ ocupatu cu cercetarea revisorulu, faceau sgomotu, pentrucâ institutorulu respectivu impedeatu de imprejurâri nu potuse se vie la scóla.

Revisorulu turburatu in lucrarea sa se duce de mai multe ori si le dice scolariloru clasei de alaturea se faca tacere. Copii sunt totu copii; ei nu pré voru se scie de autoritâti inalte scolare; ei continua a sâri, a cantâ si a se jucâ prin clasa, urându sanetate institutorului, care le mai lasase câtev'a momente mai multu de petrecere.

Revisorulu superatu pre neastamperatii curcanasi si viitori cetatieni, intrâ iute in acea clasa sgomotósá, cá se-i faca se taca. Tocmai atunci unu sburdalnicu curcanasiu iese iute diu clasa, si isbesce, fara se vrea, dreptu in peptu pre revisorulu zelosu. Revisorulu isbitu si-perde rabdarea si uitandu subiectulu anchetei, pentru care venise, trage o palma nevinovatului curcanasiu, care remase uimitu neciindu de unde i-vine acést'a.

Institutorulu asupra carui'a se facea anchet'a, vezendu acést'a scena neasceptata, lu-intrebâ: „Bine, dle Revisoru, sunt eu in adeveru vinovatu, cá am datu o palma scolarului?“ Revisorulu, neputendu respunde, tacu si plecâ. Noi credemu cá institutorulu a fostu achitatu.

*** Despre uritu.** Sunt dóue feliori de uritu; acela pe care-lu produci, si acela pe care-lu suferi. Acést'a deschilinire nu este arbitrara, ci positiva. Ceea-ce face petrecere unuia, póte se produca uritu altuia. Ómenii uriciosi sunt de obicei risipitori de talentulu loru; nu-si pastréza nimicu pentru sine, si pe cand te omóra cu vorbele loru, tienut'a loru te insciintiéza cá-si petrecu de minune. Uritulu, pe care ti-lu procura unu prostu, este mai usioru de suferitu, decât acela, la care te espune unu omu cu órecare spiritu si instructiune, dar stângaci, desiertu si guralivu. Conversatiunea celui dintaiu e ca sonulu unui instrumentu reu, pentru ca se scapi de elu ajunge sa-ti pui bumbacu in urechi; dar alu douilea, chinuindu-ti atentiunea, constringendu-te la dialogu, tiritu nervii si-ti produce o sensatiune durerósá. Uritulu nefindu totdeauna resultatulu unei situatiani silité, ca nenorocirea, nu te poti interesâ de unu omu caruia i e uritu, fiindcâ e lenesiu séu pentrucâ i-lipsescu idei. Taie lemne, domnule; spala podinile, dómna; ti-vei petrece. Satiulu este unu feliu de uritu, dar vindecarea lui sta totdeauna la dispositiunea nóstra. Daca placerile nu-ti mai suntu de ajunsu, cauta-ti scaparea la lipse. Unu omu puternicu, caruia i-este uritu, este fôrte vinovatu. Cand marele Friedericu cantâ din flauta o óra pe di, petrecu se diece in cabinetulu seu; pentru cá se si-petréca, i-trebuia

o flaută s'eu unu spiritiu cultivatu. Elu si-petrecea si cu ceea ce se urescu astadi mai multi ómeni de spiritiu; i-placea se filosofeze. Uritulu lucsului si alu marirei nu este o bóla a sufletului cá celelalte specii de uritu; elu este mai curendu unu semnu de vindicare. O persóna care ti-displace, nu ti-produce totdeuna uritu; dar cu ori-cine ti-se uresce, e siguru cá ti-displace. Diferinti'a între uritu si melancolia este, cá acést'a viséza, ér aceea casca. Cunósceti poterea nnui prostu asupra unui omu de spiritiu? Ascultati pre celu d'antaiu si uitati-ve la alu doilea; unnu se jóca celalaltu sufere. Celu d'antaiu poruncesce uritului se lu-cuprinda pe alu doilea, si uritulu i-se supune. Daca vreti se ve petreceti desu, ve veti uri totdeuna. Daca cu unu simtiu dreptu, veti avé obiceiulu ocupatiunei, nu vi se va uri nici odata decât intr'o societate rea.

„Alb. Carp.“

* **Nou atentatu asupra tiarului.** Dilele trecute s'a intemplat unu nou atentatu asupra tiarului Rusiei. Se subminara adeca sinele drumului de feru iu apropiere de Moscva pe unde erá se tréca trenulu, ce aducea pe tiarulu. Din norocire inse atentatorii gresira, si detera esplosiunea, dupa ce trecú tiarulu, pe candu trecea trenulu cu bagagi.

* **Armatele stateloru europene** numera urmatóru contingentu de ostasi: Russi'a are 3.000,000, Franci'a 2.723,000, Germani'a 2.000,300, Itali'a 2.024,000, Austro-Ungaria 1.184,818.

„Fam.“

Concursé.

Se escrie concursu pentru ocuparea postului de invetiatorésa la scól'a de fetitie din comuna *Racasdia*, dieces'a Caransebesiului, protopresbiteratulu Bisericei-albe, comitatulu Carasiului, cu terminu de alegere pre **16 decemvre** 1879 st. v.

Emolumentele sunt:

- In bani gata 300 fl. v. a.
- Optu orgii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a, si cuartiru liberu.

Doritórele de a ocupá acestu postu de invetiatorésa sunt avisate a-si substerne recursele lor instruate conformu prescrieloru statut. org. biser. Pré On. Domnu Iosif Popoviciu protopresbiteru tractualu in Jamu, celu multu pana in 12 decemvre 1879 st. v., caci cele mai tardiu incurse nu se voru luá in consideratiune.

Racasdia 12 uoemvre 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protopresb. tractualu **Iosif Popoviciu**,

Pentru deplinirea postului vacantu invetiatorescu din *Guravalei*, protopresbiteratulu Halmagiului se escrie concursu cu terminu de alegere pre **9 decemvre** anul c.

Emolumintele anuali sunt:

- 105 fl. v. a.
- 12 sinice papusioiu.
- 6 sinice grâu.
- 6 orgii de lemne lungi, din care se va incaldi si scól'a.
- Cuarteru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati a si-provedé recursulu cu tóte documintele prescise

in statutulu org., adresatu comitetului parochialu, a-lu trimite pana la diu'a alegerii protopresbiterului tractualu Ioanu Groza inspectoriu scolariu in Halmagi.

Comitetulu parochialu.

Cu invoierea inspectorului scolariu.

Se escrie concursu de nou acumu la postulu de invetiatoriu a scólei greco or. romane din *Socolariu*, protopopiatulu Bisericei-albe, comitatulu Carasiu, in urmarea repozarei fostului invetiatoriu Nicolae Liutia cu terminu pana in **9 Decembre 1879** c. v., in care diua va fi si alegerea.

Emolumentele sunt:

- Bani gata 310 fl. v. a. salariu ficu.
- Spesele conferintionale 10 fl.
- Pausialu pentru curatirea scólei 6 fl.
- Pentru scripturistica 5 fl.
- 10 orgii de lemne, din care are a se incaldi si scól'a.

f) doue jugere de livada, trei gradini de legumi si cuarteru liberu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt avisati a-si substerne recursele lor instruate conformu recerinteloru stat. org. bis. Pré On. D. protopopu Iosifu Popoviciu in Jamu celu multu pana in 5 dec. a. c. st. v., caci cele mai tardiu incurse nu se voru considerá.

In fine doritorii de a ocupá acestu postu au a se infacisiá in vre-o dumineca ori sarbatóre in biserica pentru a-si aretá desteritatea in cantarile si tipiculu bisericescu.

Socolariu 12 noemvre 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Pré On. D. protop. tract. **Iosif Popoviciu**.

Pentru deplinirea postului de capelanu — cu dreptulu de a urmá la timpulu seu, de parochu, fara vr'o alta alegere — langa veteranulu parochu Trifonu Siepetianu din *Chiseteu*, se escrie concursu cu terminu pe diua de **6 decembre a. c.** cand va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: 10 lantia de pamentu si $\frac{1}{3}$ parte din biru si din stol'a indatinata dela 315 case.

Aspirantii la acestu postu si-voru tramite recursele provediute cu testimoniulu de calificatiune pentru statiuini de frunte, si adresatu comitetului parochialu catra parintele protopopu Georgiu Cratiunescu in Belintiu, avendu fiecare recurentu in vr'o dumineca ori serbatóre a se presentá in biserica din locu spre a-si aretá desteritatea in tipicu si in cantarile bisericesci.

Cei ce voru dovedí, ca suntu deprinsi si in art'a musicala, cá — la casu de lipsa — se póta direge si conduce „corulu vocalu“ aici deja subsistentu, acei'a voru avé preferintia.

Chiseteu 4 noemvre 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **G. Cratiunescu** protopopu.

Pentru parochia vacanta din comun'a **Batesti** protopresbiteratul gr.-or. alu Fagetului se escrie concursu a dou'a ora, pe bas'a ordinatiunei cons. din 26 iuliu a. c. Nr. 612 bis. cu terminu pana la **9 decembre a. c.** in care dina va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: un'a sesiune urbariala estravilana, de 32 jugere pamentu din care 16 jug. aratöre 16, jug. fenatiu, gradina parochiala de 1 jug. clasa I., birulu dela 100 case si stol'a usuata.

Doritorii de a ocupä acësta parochia au recursurile sale instruate conform § 13 din stat. org. bis. si adresate com. parochialu ale substerne Pré On. Domnu protopresbiteru Atanasiu Ioanovicu in Fagetu.

Batesti in 9 noembrie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protopopulu tractualu.

Pentru statiunea invetiatorësca la scöla a II-a din opidulu **Birchisiu**, protopopiatulu Lipovei, se deschide concursu pana la 30 decembrie a. c., cand va fi si alegerea.

Emolumintele sunt:

1. In bani 357 fl. 50 cr. v. a.
2. Cuartiru cu gradina de legume.
3. 2 jugere de pamentu.
4. 34-1 met. cub. de lemne, din care are a-se incaldi si scöla.
5. Pausialu scripturisticu 10 fl. v. a.
6. Spese de calatorie si pentru conferintiele invetiatoresci 10 fl. v. a.

Recurentii voru avé a se presentá in vre'o dumineca séu sèrbatöre, la biserica de a-se face cunoscuti cu poporulu si a-si areta desteritatea in cantare, apoi petitiunile voru avé a-le substerne inspectorului cercualu de scöle — per Capolnasiu in Bamezeu — celu multu pana la 28 decembrie a. c.

Birchisiu 6 noembrie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Laurentiu Barzu** inspect. cerc. de scöle

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu la scöla gr. or. confessionala din comuna **Capetu**, cottulu Timisiului, prot. Jebelului se escrie concursu cu terminulu pana la **finea lui decembre a. c. st. v.**

Emolumentele sunt: in bani gata 110 fl. v. a., 12 meti de grâu, 12 meti de cucuruзу, 6 orgii de lemne din care are a se incaldi si scöla, 2¹/₂ jugere de pamentu, dela inmormentari unde va fi poftitu á 20 cr., pentru sedula la morti á 20 cr. si cortelu liberu cu gradina de ³/₄ jug.

Doritorii de a ocupä acestu postu suntu avisati a-si tramite recoursele loru instruate conformu dispu-setiuniloru stat. org., si adresate respectivului com. par. catra dlu prot. tractualu Alesandru Ioanovicu in Jebelu, pana la terminulu indicatu.

Capetu in 9 noembrie 1879.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **A. Ioanovicu** protop. si inspect. cerc. de scöle.

Pentru postulu de invetiatoriu la scöla conf. gr. or. romana din comuna **Cavaranu**, protopresbiteratul Caransebesiului se publica concursu cu terminu pana la **finea lui decembre st. v.**

Emolumintele anuale suntu: 300 fl. salariu ficu, 10 fl. pentru scripturistica la conferintie, 10 orgii de lemne pentru sine si pentru scöla, 2 jugere de pamentu estravilanu si cuartiru liberu cu gradina de legumi de 1200 □ st. Din acestea vine amesuratu §. 72 din organisarea prov. din 1870 a se folosi veduv'a si orfanii reposatului invetiatoriu Savu Draganu jumetate de anu din cuartiru, salariu si celelalte pe jumetate.

Doritorii de a ocupä acestu postu, suntu avisati a substerne suplicile instruite conformu prescrizeloru stat. org. pre calea Reverendissimului domnu prot. tract., comitetului par. din Cavaranu pana la dina alegerii.

Cavaranu din siedintia comit. parochialu, tinuta la 1. noembrie 1879.

In contielegere cu pré on. domnu protop. **Nic. Andreevicu.**

Conformu decisiunei Ven. Consistoriu alu Caransebesiului din 27 sept. a. c. nru 674 B. pentru ocuparea postului de capelanu, pe langa preotulu neputinciosu din comun'a **Gavosidia** in prot. Lugosiului cottulu Carasiului, se escrie concursu cu terminu pana la 25 noembrie st. v. a. c., in care di va fi si alegerea.

Emolumintele sunt: 10 jugere de pamentu din sesiunea parochiala, 31 mesuri de cucuruзу in bömbe si a treia parte din stol'a usuata dela 94 case.

Recurse se primescu numai dela clerici absoluti, care timbrate si instruate in sensulu stat. org. au a se adresá catra on. sinodu parochialu gr. or. din Gavosidia, si a se tramite rv. d. Georgiu Pesteanu protop. in Lugosiu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Dnulu protop. tractualu.

Negutietoria noua.

Subscriulu am onöre a aduce la cunoscinti'a onoratului publicu din Aradu si giuru, cá am deschis o *negutietoria propria cu totu feliulu de marfuri de lipcania in piaci'a Tököly, edificiuulu institutului pedagogico-teologicu.*

Specialu atragu atentiunea onoratului publicu asupra magasinului meu asortatu cu totu feliulu de panzaria, camesi de barbati si dame, si totu feliulu de materii, asemenea materia de reverendi cum si reverendi gata si ornate bisericesci, felöne, prapori si altele. *Töte cu pretiurile cele mai moderate.*

Comandele din provincia le esecutu in grab'a cea mai mare si cu pretiurile cele mai moderate.

Alesandru Mihalovicu

ARADU,

piaci'a Tököly, edificiuulu institutului pedagogico-teologicu.